

(ร่าง)
แผนปฏิบัติการส่งเสริมการเลี้ยงชันโรง
เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนจังหวัดนราธิวาส
ปี 2567-2568

โดย สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส

1. หลักการและเหตุผล

จังหวัดนราธิวาส ร่วมกับสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ โดยการสนับสนุนของหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ดำเนินโครงการ “การพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก เชื่อมโยงการผลิต การจัดการ และการตลาด” ในพื้นที่ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นพื้นที่ต้นแบบในการเชื่อมโยงข้อมูลการผลิต การจัดการ และการตลาด อันจะยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของตำบลไพรวันให้มีมูลค่า สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน

การดำเนินงานโครงการฯ อยู่ในห้วงระยะเวลาเดือนธันวาคม ๒๕๖๕ - พฤศจิกายน ๒๕๖๖ โดยจังหวัดนราธิวาสได้แต่งตั้งคณะทำงานสนับสนุนงานโครงการฯ ที่มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าคณะทำงาน และเกษตรจังหวัดนราธิวาสเป็นเลขานุการคณะทำงาน หลังจากทีคณะทำงานได้ทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายแล้ว การดำเนินงานได้เริ่มจากการสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจสังคมของชุมชนตำบลไพรวันทั้ง 10 หมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจของชุมชน และค้นหาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพ โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ธุรกิจ 2 เครื่องมือ คือ Business Model Canvas และ Supply chain วิเคราะห์ 4 ผลิตภัณฑ์เด่นของชุมชน ได้แก่ กระจูด ฝ้ายทอ ปลาเค็ม และชันโรง และพบว่าผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในการยกระดับเศรษฐกิจของชุมชนคือการชันโรง ซึ่งผ่านเกณฑ์ความสามารถใน 4 ด้านของผลิตภัณฑ์ คือ 1) ความสามารถของพื้นที่ในการรับเทคโนโลยีจากภายนอก 2) ความสามารถในการตลาดที่จะรองรับผลิตภัณฑ์นั้นๆ และเชื่อมโยงไปถึงเครือข่ายตลาดระดับบน 3) ความสามารถทางการเงินที่ชุมชนจะสามารถลงทุนได้ หรือการมีหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนร่วมทุน และ 4) ชุมชนได้ประโยชน์ ทั้งระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล อำเภอ และเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของเมืองนราธิวาส (Market place) รวมถึงส่งผลต่อเศรษฐกิจของภูมิภาคชายแดน

นอกจากนี้ จากการสำรวจข้อมูลของโครงการฯ พบว่า ทั้ง 10 หมู่บ้านในตำบลไพรวัน มีประชาชนสนใจ และมีความพร้อมในการจะประกอบอาชีพเลี้ยงชันโรงจำนวน 90 ราย อยู่ใน 7 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพ กล่าวคือ มีระบบนิเวศเป็นทุ่งนา สวนผลไม้ สวนมะพร้าว ป่าเสม็ด ซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่หลากหลายของชันโรง และยังมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชันโรงไพรวันที่เป็นศูนย์กลางความรู้ของตำบลอยู่แล้ว จะทำให้ต่อยอดอาชีพนี้ได้ง่าย โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวได้เชื่อมโยงกับเครือข่ายผู้เลี้ยงชันโรงระดับจังหวัดด้วย ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส ปี 2566 พบว่าจังหวัดนราธิวาสมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชันโรงที่รวมกันเป็นเครือข่ายจำนวน 18 กลุ่ม กระจายอยู่ทุกอำเภอ รวมชันโรงกว่า 5,000 รัง ยังไม่นับผู้เลี้ยงรายเดี่ยวที่ยังไม่จดทะเบียน ดังนั้น อาชีพเลี้ยงชันโรงจึงเป็นโอกาสในการเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจของตำบลกับเศรษฐกิจระดับจังหวัดและภูมิภาค

ในการประชุมคณะทำงานสนับสนุนโครงการการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก เชื่อมโยงการผลิต การจัดการ และการตลาด ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2566 ซึ่งนายปรีชา นวลน้อย รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส เป็นประธานการประชุม ได้มีมติเห็นชอบให้การ

ส่งเสริมการเลี้ยงและแปรรูปชันโรงเป็นวาระหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัด โดยมอบทุกหน่วย
 ทุกอำเภอ จัดเตรียมแผนงานและงบประมาณของหน่วยงานสนับสนุนกิจกรรมภายใต้วาระให้ขับเคลื่อนไปพร้อมๆ
 กันอย่างเป็นระบบทั้งปริมาณและคุณภาพ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน ซึ่ง
 เป็นที่มาของการจัดทำ “แผนปฏิบัติการส่งเสริมการเลี้ยงชันโรงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนใน
 จังหวัดนราธิวาส ปี 2567-2568”

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อส่งเสริมให้การเลี้ยงชันโรงเป็นอาชีพเสริม หรืออาชีพทางเลือกที่มั่นคง สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่
 เกษตรกร และเป็นกิจกรรมหนึ่งของการลดปัญหาความยากจน
- 2.2 เพื่อสนับสนุนให้มีระบบและมาตรฐานกลางของน้ำผึ้งชันโรงจังหวัดนราธิวาส ตลอดจนส่งเสริม
 ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมในการแปรรูปเพิ่มมูลค่า และพัฒนาแหล่งกลางในการซื้อขายน้ำผึ้งชันโรงของจังหวัด
- 2.3 เพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของจังหวัด และ
 ของภูมิภาคชายแดนใต้

3. วิเคราะห์สถานการณ์การเลี้ยงชันโรงจังหวัดนราธิวาส

<u>จุดแข็ง</u>	<u>โอกาส</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1) เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งอาหารชันโรงหลากหลายถึง ๕ ระบบนิเวศ คือ ป่า เขา พรุ นา เล โดยเฉพาะ น้ำผึ้งจากแหล่งอาหารที่เป็นป่าเสม็ด ซึ่งอยู่ในป่า พรุ ทำให้น้ำผึ้งมีสารสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อ สุขภาพ ป้องกันมะเร็งและอัลไซเมอร์ 2) มีการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงชันโรงมากถึง 18 กลุ่ม ที่ขึ้น ทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน รวมชันโรงกว่า 5,000 รัง หลากหลายสายพันธุ์ ทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างเป็น เครือข่ายผู้เลี้ยงชันโรงขนาดใหญ่ 3) มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มีงานวิจัยที่เข้ามา ศึกษาและพัฒนาศักยภาพของการเลี้ยงชันโรง ของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนในนราธิวาส ทำให้เพิ่ม 	<ol style="list-style-type: none"> 1) น้ำผึ้งชันโรงมีสรรพคุณทางอาหารและยาซึ่งเป็น ที่ต้องการมากขึ้น ทั้งภายในประเทศและ ต่างประเทศ สามารถนำมาแปรรูปได้ หลากหลาย ทั้งด้านสุขภาพและความงาม ในขณะที่ยังผลิตไม่เพียงพอับความต้องการ ของตลาด น้ำผึ้งชันโรงจึงมีโอกาสด้านการตลาด ที่ดีในระยะอันใกล้ 2) ประเทศมาเลเซีย เป็นกลุ่มลูกค้าที่สั่งซื้อน้ำผึ้ง ชันโรงจากกลุ่มผู้เลี้ยงโดยตรง เพราะในประเทศ ไม่สามารถผลิตเองได้ ซึ่งจังหวัดนราธิวาสมี ช่องทางด่านศุลกากรติตมาเลเซียถึง 2 แห่ง เป็น โอกาสที่ดีในการส่งออกน้ำผึ้งชันโรง 3) รัฐบาลให้การสนับสนุนชันโรงเป็นแมลง เศรษฐกิจที่สำคัญ มีแผนสนับสนุนพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการเลี้ยง โดยสำนักงาน

<p>มูลค่าของน้ำผึ้งและพัฒนาศกยภาพของกลุ่มผู้เลี้ยงชันโรง</p> <p>4) การเลี้ยงชันโรงมีต้นทุนการเลี้ยงต่ำ เกษตรกรที่ทุนน้อยสามารถเลี้ยงได้ในบริเวณบ้าน หรือสวนของตนเอง จะเลี้ยงเป็นอาชีพเสริม หรือเป็นถ้ำเลี้ยงปริมาณมากก็เป็นอาชีพหลักได้</p>	<p>เกษตรกรจังหวัดนราธิวาสมีแผนงานสนับสนุนการเลี้ยงชันโรง และมีแผนจุด GI ชันโรงนราธิวาสด้วย</p>
<p style="text-align: center;">จุดอ่อน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ชันโรงมีผลผลิตน้ำผึ้งต่อรังต่ำ เมื่อเทียบกับผึ้งพันธุ์ และมีวิธีการเก็บที่ยากกว่าผึ้งพันธุ์ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัวอ่อน และหากรังเสียหายจะทำให้ศัตรูเข้ามาทำลาย จะทำให้รังล่ม 2) ในช่วงฤดูฝน ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ไม่สามารถเก็บน้ำผึ้งได้ เพราะชันโรงออกไปหาอาหารไม่ได้ ทำให้ไม่มีน้ำผึ้งตลอดปี และมีความเสี่ยงต่อรังขึ้น 3) ผู้เลี้ยงรายย่อย ยังไม่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ในการเก็บและรักษาคุณภาพน้ำผึ้ง จึงแก้ปัญหาด้วยการขายน้ำผึ้งสดให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีเทคโนโลยีเก็บและรักษาคุณภาพน้ำผึ้ง 4) ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ไม่มีองค์ความรู้ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ทำให้ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าจากชันโรงได้ นอกจากขายน้ำผึ้งสด 	<p style="text-align: center;">ข้อจำกัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้เลี้ยงชันโรงยังขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านการส่งเสริมการตลาด เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ผลิตภัณฑ์ชันโรงนราธิวาส เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป แต่ละกลุ่มจึงประชาสัมพันธ์ของกลุ่มตัวเอง 2) น้ำผึ้งชันโรงยังขาดการกำหนดคุณภาพที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้บริโภค ซึ่งการตรวจมาตรฐานนั้นมีค่าใช้จ่ายสูง 3) ยังขาดแหล่งรวมน้ำผึ้ง หรือ ธนาคารน้ำผึ้งชันโรงเพื่อรับซื้อน้ำผึ้งจากผู้เลี้ยงรายเดียว ที่ไม่สามารถทำการตลาดได้เอง มารวบรวมและจำหน่าย ซึ่งต้องผ่านกระบวนการบ่มไล่ความชื้น ก่อนนำมาเก็บเพื่อรักษาคุณภาพ 4) ขาดแพลตฟอร์มกลางในการให้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับน้ำผึ้งชันโรงของนราธิวาสซึ่งมีจุดเด่นคือเลี้ยงใน 5 ระบบนิเวศ และจัดระบบการซื้อขายกลางของจังหวัด

วิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain)

ในการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ของการเลี้ยงชันโรง พบจุดอ่อน (pain points) ในกระบวนการขั้นต้นน้ำ ขั้นกลางน้ำ และขั้นปลายน้ำ ที่ต้องเข้าไปบริหารจัดการ ดังนี้

ขั้นต้นน้ำ

- 1) การเลือกสายพันธุ์ชั้นโรงที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และการจัดหาแม่พันธุ์
- 2) การจัดหาถ่าง/รัง ซึ่งเป็นปัญหาในการขยายจำนวนผู้เลี้ยงในพื้นที่ หากไม่มีทุนในการซื้อหาถ่าง จะมียังวิธีการอย่างไร
- 3) การล่อรัง การต่อรัง และควบคุมการขยายรัง
- 4) การบริหารจัดการรังในหน้าฝนมียังวิธีการอย่างไร
- 5) การเลี้ยงและดูแลไม่ให้ชนโรงทิ้งรัง และไม่ให้ความชื้นที่รัง
- 6) การเพิ่มผลผลิตน้ำผึ้ง ให้มีน้ำผึ้งตลอดปี มุ่งองค์ความรู้ เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมใดบ้าง

ขั้นกลางน้ำ

- 1) การเก็บผลผลิตและการเก็บน้ำผึ้ง ซึ่งคนที่เลี้ยงมือใหม่ จะไม่มีทักษะและอุปกรณ์ในการเก็บน้ำผึ้ง ต้องมีความรู้ในการเก็บ แยกน้ำผึ้ง
- 2) วิธีการเก็บรักษาน้ำผึ้งให้นานและคุณภาพดี เก็บน้ำผึ้งได้นานแค่ไหน
- 3) กรรมวิธีการบ่ม/หมัก หรือไล่ความชื้นมียังวิธีการอย่างไร ต้นทุนสูงหรือไม่ ผู้เลี้ยงที่มีทุนไม่สูงจะใช้เทคโนโลยีอะไร
- 4) การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร ยา อาหารเพื่อสุขภาพ เครื่องสำอาง เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ขั้นปลายน้ำ

- 1) การกำหนดราคาอย่างไร มีการแบ่งเกรดหรือไม่
- 2) ช่องทางการจำหน่าย แหล่งซื้อ/แหล่งขาย มีแพลตฟอร์มกลางในการซื้อขาย น้ำผึ้งชั้นโรงของจังหวัดหรือไม่
- 3) การประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักน้ำผึ้งชั้นโรงของจังหวัดนราธิวาส

สรุปการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ของการเลี้ยงชันโรง

ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
<ol style="list-style-type: none"> 1. การเลือกสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ 2. การจัดหาถาด/รัง การล่อ 3. การต่อรัง /การควบคุมการขยายรัง 4. การบริหารจัดการรังในหน้าฝน 5. การเพิ่มผลผลิตน้ำผึ้ง 6. การเลี้ยงดูแลไม่ให้ชันโรงทิ้งรัง และรังไม่ขึ้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การรักษาน้ำผึ้งให้คงคุณภาพดีได้นาน 2. การป่ม/หมัก และไล่ความชื้น 3. การแปรรูปเป็นอาหาร ยา เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง อาหารสุขภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การกำหนดราคา ที่เป็นมาตรฐาน 2. ช่องทางการจำหน่าย 3. จำหน่ายผ่านเพจของกลุ่ม 4. การส่งออกสู่ตลาดมาเลเซีย-อาหาร 5. การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้
จุดอ่อนในแต่ละข้อใช้		
<ol style="list-style-type: none"> 1. เก็บน้ำผึ้งไม่ได้ตลอดทั้งปี หน้าฝน 2. การขยายพันธุ์ชันโรงที่เก็บจากธรรมชาติ ภัยธรรมชาติ มีน้ำท่วม กระแทกกับรังล้ม 4. ปัญหาชันโรงทิ้งรัง และมีศัตรู เช่น มด 5. มีการนำขอนรังชันโรงส่งขายมาเลเซีย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดองค์ความรู้ในการแปรรูป 2. การขอมาตรฐานรับรองคุณภาพ 3. การศึกษาวิจัยยังมีน้อย 4. ขาดความรู้และเทคนิคการไล่ความชื้น 5. ยังไม่มีการจด GI 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่มีทักษะในการทำการตลาด 2. ขาดความรู้ในการสร้างแบรนด์ และบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม 3. ไม่มีแหล่งกลางในการซื้อ-ขายน้ำผึ้ง 4. ขาดการประชาสัมพันธ์

4. เป้าหมายของแผนปฏิบัติการ

แผนปฏิบัติการมีเป้าหมาย 2 ระดับคือ

- 1) ระดับพื้นที่ : ชาวบ้านผู้เลี้ยงชันโรงเกิดความรู้ด้านทักษะการเลี้ยงชันโรง การดูแล และการเก็บน้ำผึ้ง โดยมีความรู้ที่เท่าเทียมกัน เพื่อให้ปริมาณและคุณภาพมีความใกล้เคียงกัน
- 2) ระดับจังหวัดและระดับเครือข่าย : มีการกำหนดราคากลาง และคุณภาพที่ได้มาตรฐาน มีการพัฒนาแปรรูป รวมถึงพัฒนาแพลตฟอร์ม Pre-order การจัดเก็บรักษาน้ำผึ้งให้คุณภาพคงที่ และการบรรจุภัณฑ์ส่งให้กลุ่มต่างๆ

5. ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนปฏิบัติการ

- 1) มีตำบลนำร่องที่ได้รับการส่งเสริมให้เลี้ยงชันโรง อำเภอละ 1 ตำบล
- 2) ผู้เลี้ยงชันโรงรายใหม่มีรายได้เพิ่มขึ้น 10 % จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชันโรง
- 3) มีการกำหนดคุณภาพ มาตรฐาน ของน้ำผึ้งชันโรงในจังหวัดนราธิวาสให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 4) มีแพลตฟอร์มกลางในการให้ความรู้เพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์จากชันโรง จังหวัดนราธิวาส และเป็นแหล่งรวบรวมการซื้อขาย น้ำผึ้งชันโรงของจังหวัดนราธิวาส

6. แผนงาน/โครงการ

6.1 (ร่าง) แผนปฏิบัติการส่งเสริมการเลี้ยงชันโรง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน จังหวัดนราธิวาส ปี 2567 -2568

ที่	แผนงานโครงการ	วัตถุประสงค์	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	งบประมาณ
ขั้นต้นน้ำ					
1	โครงการสำรวจข้อมูลผู้เลี้ยงชันโรงในจังหวัดนราธิวาส (ทั้งรายกลุ่มและรายเดี่ยว)	เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผู้เลี้ยงชันโรงของจังหวัดนราธิวาส ทำให้รู้ปริมาณน้ำผึ้ง	สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส	ปิดทองหลังพระฯ	
2	โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การเลี้ยงชันโรงครบวงจรเพื่อสร้างทักษะอาชีพพึ่งตนเอง และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์	เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเลี้ยงชันโรง	สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
3	โครงการส่งเสริมความรู้และนวัตกรรมการเลี้ยงชันโรงให้ได้น้ำผึ้งตลอดทั้งปีและมีคุณภาพ	เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำผึ้งชันโรงเพียงพอต่อความต้องการของตลาด	สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนชันโรงนราธิวาส	
4	โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้เลี้ยงชันโรง และแหล่งเรียนรู้ชันโรงประจำตำบล	เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ชันโรงประจำตำบล	สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
5	โครงการศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงชันโรงแบบพอเพียง	เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ในพื้นที่อื่นมาปรับปรุงการเลี้ยงชันโรงของตนเอง	สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
6	โครงการเตรียมความพร้อมเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มผึ้งชันโรง	เพื่อให้ฟาร์มชันโรงมีมาตรฐาน เพิ่มมูลค่าสร้างความน่าเชื่อถือกับตลาด	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนราธิวาส	สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส	
7	โครงการติดตามประเมินผลกลุ่มผู้เลี้ยงชันโรงและถอดบทเรียน	เพื่อติดตามสนับสนุนการเลี้ยงชันโรงของเกษตรกร และเผยแพร่ความรู้	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	ปิดทองหลังพระฯ	
ขั้นกลางน้ำ					
8	โครงการยกระดับผลิตภัณฑ์แปรรูปและเพิ่มมูลค่าอย่างยั่งยืน จากชันโรงในจังหวัดนราธิวาส	เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชันโรงของจังหวัดนราธิวาส	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนราธิวาส		

ที่	แผนงานโครงการ	วัตถุประสงค์	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	งบประมาณ
9	โครงการเตรียมความพร้อมเกษตรกรผู้มาตรฐานน้ำผึ้งชันโรง	เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์จากชันโรงและจัดทำมาตรฐานสินค้าโดยใช้เกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ และกำหนดราคากลาง	เครือข่ายผู้เลี้ยงชันโรงระดับจังหวัด	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	
10	โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการบ่มไล่ความชื้นจากน้ำผึ้งชันโรง	เพื่อยืดอายุการเก็บรักษาน้ำผึ้งชันโรงให้คงคุณภาพเดิมไว้เหมือนเดิม	สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	
11	โครงการธนาคารน้ำผึ้งชันโรง	เพื่อเป็นแหล่งกลางในการรวบรวมน้ำผึ้งจากผู้เลี้ยงชันโรง สำหรับซื้อขายน้ำผึ้งของจังหวัด	<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนราธิวาส 	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	
ชั้นปลายน้ำ					
12	โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้เลี้ยงชันโรง ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้า	เพื่อให้มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่รักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้นานมากขึ้น รวมถึงไปถึงการออกแบบกราฟิกบนตัวบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างความประทับใจ ให้แก่ลูกค้า และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าได้	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนราธิวาส สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนราธิวาส		
13	โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มความรู้การเลี้ยงผึ้งชันโรง และการจำหน่ายน้ำผึ้งชันโรงของจังหวัดนราธิวาส	เพื่อให้มีพื้นที่กลางในการรวบรวมองค์ความรู้/ข้อมูลการเลี้ยงชันโรงของ จ.นราธิวาส และการจำหน่ายน้ำผึ้งชันโรง	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์		

ที่	แผนงานโครงการ	วัตถุประสงค์	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	งบประมาณ
14	โครงการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการจัดทำแผนธุรกิจน้ำผึ้งชันโรงให้แก่กลุ่มผู้เลี้ยงชันโรง	เพื่อให้กลุ่มผู้เลี้ยงชันโรงมีทักษะในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายน้ำผึ้งชันโรง สามารถวางแผนการจัดการผลิต และการตลาดได้	สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดนราธิวาส	มหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์	
15	โครงการจัดงานวันชันโรงจังหวัดนราธิวาส	เพื่อเผยแพร่จุดเด่นชันโรงของจังหวัดนราธิวาส และส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน	สำนักงานเกษตร จังหวัดนราธิวาส	สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดนราธิวาส	

6.2 แผนงานและโครงการข้างต้น สามารถจำแนกออกเป็นแผนงานระดับตำบล และแผนงานระดับจังหวัด มีความเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ ตามห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงชันโรงได้ ดังนี้

แผนการดำเนินงานระดับตำบล

- 1) การจัดอบรมให้ความรู้การเลี้ยงชันโรงให้กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คริวเรือนยาจน ตามฐานข้อมูล TPMAP และราษฎรในตำบลที่สนใจเลี้ยงชันโรงเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม
- 2) การศึกษาดูงานฟาร์มชันโรงที่อยู่ในอำเภอเดียวกัน หรืออำเภอข้างเคียง
- 3) สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงชันโรง
- 4) เสริมความรู้ในการเลี้ยงชันโรงให้ได้น้ำผึ้งที่มีคุณภาพ
- 5) การสร้างมาตรฐานฟาร์มชันโรง
- 6) การติดตามประเมินผลและถอดบทเรียน เพื่อเป็นแบบแผนการพัฒนาในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของตำบล เชื่อมโยงการผลิต การจัดการ และการตลาด

แผนการดำเนินงานระดับจังหวัด

- 1) กำหนดราคากลางของน้ำผึ้งชันโรง เพื่อประกาศใช้เป็นมาตรฐานของจังหวัด โดยเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ชุมชนชันโรงจังหวัดนราธิวาส เป็นหน่วยกำหนดราคากลาง มีหน่วยงานที่ปรึกษาและประสานการปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานพาณิชย์จังหวัด
- 2) พัฒนาแพลตฟอร์มการซื้อขายน้ำผึ้งชันโรง และเป็นพื้นที่ให้ความรู้เกี่ยวกับน้ำผึ้งชันโรงของนราธิวาส
- 3) การสนับสนุนองค์ความรู้
  - ด้านกระบวนการพัฒนาคุณภาพน้ำผึ้ง ให้กลุ่มเป้าหมายทุกอำเภอ
  - จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างเครือข่ายผู้ผลิตน้ำผึ้งชันโรงในจังหวัดนราธิวาส เพื่อให้แต่ละกลุ่มนำความรู้ไปพัฒนาน้ำผึ้งชันโรงให้มีคุณภาพ และมีตลาด ตามห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain)
    - การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชันโรงเพื่อเพิ่มมูลค่า
- 4) พัฒนาธนาคารน้ำผึ้งสด เพื่อเป็นแหล่งกลางรวบรวมน้ำผึ้งสำหรับซื้อขายน้ำผึ้งของจังหวัด
- 5) จัดทำแนวทางการชดเชยเกษตรกรผู้เลี้ยงชันโรงที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ เช่น รั้งล้มจากอุทกภัย
- 6) สนับสนุนงานวิจัยรับรองคุณภาพของน้ำผึ้งชันโรงที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ โดยเฉพาะจากแหล่งอาหารที่มีระบบนิเวศหลากหลายของจังหวัดนราธิวาส เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์
- 7) การจัดงานวันชันโรงจังหวัดนราธิวาส ช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ให้เป็นอีเวนต์ประจำปีของจังหวัด เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มาจากชันโรง และคัดเลือกผลงานไปแสดงในงานวันผึ้งโลกในเดือนพฤษภาคม